Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

19. rujna 2013.*

„Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Uredba Vijeća (EZ) br. 1346/2000 – Stečajni postupci – Članak 24. stavak 1. – Ispunjenje obveze ‚u korist dužnika nad kojim je otvoren stečajni postupak' – Plaćanje izvršeno vjerovniku ovog dužnika"

U predmetu C-251/12,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio tribunal de commerce de Bruxelles (Belgija), odlukom od 14. svibnja 2012., koju je Sud zaprimio 22. svibnja 2012., u postupku

**Christian Van Buggenhout i Ilse Van de Mierop,** u svojstvu stečajnih upravitelja (*curateurs à la faillite*) društva Grontimmo SA,

protiv

**Banque Internationale à Luxembourg SA,**

SUD (treće vijeće),

u sastavu: M. Ilešič (izvjestitelj), predsjednik vijeća, E. Jarašiūnas, A. Ó Caoimh, C. Toader i C. G. Fernlund, suci,

nezavisna odvjetnica: J. Kokott,

tajnik: V. Tourrès, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 14. ožujka 2013.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

— Van Buggenhout i Van de Mierop, u svojstvu stečajnih upravitelja *društva Grontimmo SA*, oni sami, kao i C. Dumont de Chassart, *avocat*,

— za Banque Internationale à Luxembourg SA V. Horsmans, *avocat*,

— za belgijsku vladu M. Grégoire, M. Jacobs i L. Van den Broeck kao i J.-C. Halleux, u svojstvu agenata,

— za njemačku vladu J. Kemper i T. Henze, u svojstvu agenata,

— za francusku vladu G. de Bergues i B. Beaupère-Manokha, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: francuski

— za portuglsku vladu L. Inez Fernandes i S. Duarte Afonso, u svojstvu agenata,

— za Europsku komisiju M. Wilderspin, u svojstvu agenta,

saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 8. svibnja 2013.

donosi sljedeću

**Presudu**

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 24. stavka 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1346/2000 od 29. svibnja 2000. o stečajnom postupku (SL L 160., str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 3.).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Van Buggenhout i Van de Mierop, u svojstvu stečajnih upravitelja društva Grontimmo SA (u daljnjem tekstu: Grontimmo) i Banque Internationale à Luxembourg SA (u daljnjem tekstu: BIL) povodom tužbe koja je podnesena protiv BIL-a da bi navedeni vratio u masu, kojom upravljaju navedeni stečajni upravitelji, iznos koji je platio jednom od vjerovnika društva Grontimmo.

## Pravni okvir

*Pravo Unije*

3 Uvodne izjave 4., 23. i 30. Uredbe br. 1346/2000 glase kako slijedi:

„(4) Za pravilno je funkcioniranje unutarnjeg tržišta potrebno izbjegavati poticanje stranaka da prenose svoju imovinu ili sudski postupak iz jedne države članice u drugu, u potrazi za povoljnijim pravnim položajem (‚forum shopping').

[...]

(23) Za pitanja koja pokriva, ova Uredba trebala bi propisivati jedinstvena pravila o sukobu zakona koja zamjenjuju, unutar njihova područja primjene, nacionalna pravila međunarodnog privatnog prava. Osim ako nije drugačije određeno, mjerodavni propis je onaj države članice u kojoj se pokreće postupak [je otvoren stečaj] (*lex concursus*) [...]

[...]

(30) Postoji mogućnost da neke zainteresirane osobe nemaju saznanja o pokrenutim postupcima [otvorenim stečajnim postupcima], te postupaju u dobroj vjeri na način koji je protivan novonastaloj situaciji. Kako bi se zaštitile takve osobe koje dužniku plaćaju [ispunjavaju obvezu] jer nemaju saznanja da su u drugoj državi pokrenuti postupci [otvoreni stečajni postupci], i kada bi ustvari trebali plaćati [ispunjavati obvezu] stečajnom upravitelju u drugoj državi, trebalo bi osigurati da takva plaćanja imaju učinak pokrića duga."

4 Članak 1. stavak 1. Uredbe br. 1346/2000 propisuje:

„Ova se Uredba primjenjuje na cjelokupni stečajni postupak koji ima za posljedicu djelomičnu ili potpunu prodaju imovine dužnika [djelomičan ili potpun prestanak dužnikovih prava na upravljanje imovinom] i imenovanje stečajnog upravitelja."

5 U članku 4. stavku 1. ove Uredbe navedeno je:

„Ako ova Uredba ne propisuje drugačije, pravo koje važi za stečajne postupke i njihove posljedice jest ono države članice na čijem državnom području su takvi postupci pokrenuti [je takav stečaj otvoren] [...]"

6 Članak 21. stavak 1. Uredbe predviđa:

„Stečajni upravitelj može zatražiti da obavijest o sudskoj odluci o pokretanju [otvaranju] stečajnog postupka i, ako je potrebno, odluka o njegovu imenovanju bude objavljena u bilo kojoj drugoj državi članici u skladu s postupcima objavljivanja propisanim u toj državi [...]"

7 U članku 24. Uredbe br. 1346/2000 propisano je:

„1. Kada se u državi članici ispunjava obveza u korist dužnika koji podliježe stečajnim postupcima pokrenutim [otvorenim] u drugoj državi članici, a trebala se ispunjavati u korist stečajnog upravitelja u tim postupcima, smatra se da je osoba koja je ispunila obvezu oslobođena te obveze ako nije imala saznanja o pokretanju [otvaranju stečajnog] postupka.

2. Kada je takva obveza ispunjena prije nego je izvršena objava propisana člankom 21., a u nedostatku dokaza o suprotnom, pretpostavlja se da osoba koja ju je ispunila nije imala saznanja o [otvaranju] stečajnog postupka; kada se obveza ispuni nakon izvršenja objave, a u nedostatku dokaza o suprotnom, pretpostavlja se da je osoba koja ju je ispunila imala saznanja o [otvaranju stečajnog] postupka.

*Belgijsko pravo*

8 U belgijskom pravu stečaj je uređen Zakonom o stečaju od 8. kolovoza 1997.

9 Članak 14. ovog zakona propisuje da deklaratorne odluke o otvaranju stečajnog postupka postaju privremeno ovršne bez odgađanja od trenutka njihove objave, gdje odluka o otvaranju stečajnog postupka počinje proizvoditi učinke od 00.00 na dan njezine objave te proizvodi sve učinke od tog datuma.

10 Članak 16. navedenog zakona određuje da „dužniku, od dana proglašenja stečaja, u cijelosti prestaju sva prava upravljanja nad ukupnom imovinom, čak i onom koju bi mogao steći dok je u stečaju".

## Glavni postupak i prethodno pitanje

11 Grontimmo je poduzetnik nekretnina sa sjedištem u Antwerpenu (Belgija). Dana 11. svibnja 2006. protiv njega je podnesen prijedlog za otvaranje stečajnog postupka pred tribunal de commerce de Bruxelles.

12 Dana 22. i 24. svibnja 2006. dva društva, koja su bila dužnici Grontimma, izdala su dva čeka u korist Grontimma, ukupne vrijednosti 1.400.000 eura.

13 Dana 29. svibnja 2006. godišnja glavna skupština Grontimma prihvatila je ostavku članova uprave i imenovala nove, sve s prebivalištem u Južnoj Africi, s učinkom od tog datuma. Istog je dana Grontimmo stekao opciju kupnje u vrijednosti 1.400.000 eura, koju je izdao Kostner Development Inc. (u daljnjem tekstu: Kostner), društvo koje je osnovano 29. ožujka 2006. i koje ima svoje sjedište u Panami.

14 Dana 31. svibnja i 22. lipnja 2006. Grontimmo je otvorio dva računa u Dexia Banque Internationale à Luxembourg, koja je postala BIL. Dva čeka ukupne vrijednosti 1.400.000 eura najprije su uplaćena na prvi račun, a zatim prenesena na drugi.

15 Dana 2. lipnja 2006. novi članovi uprave Grontimma dali su pisani nalog Dexia Banque Internationale à Luxembourg za izdavanje čeka u vrijednosti 1.400.000 eura u korist Kostnera.

16 Nad Grontimmom je otvoren stečaj 4. srpnja 2006. presudom tribunal de commerce de Bruxelles, kojom su ovom društvu prestala prava na upravljanje imovinom s učinkom od prvog sata ovog datuma. Ova je odluka objavljena u *Moniteur belge* 14. srpnja 2006., ali nije bila objavljena u *Journal officiel du Grand-Duché de Luxembourg*.

17 Dana 5. srpnja 2006., izvršavajući nalog od 2. lipnja 2006., Dexia Banque Internationale à Luxembourg izdala je, u svrhu plaćanja opcije kupnje koju je izdao Kostner, i naplatila ček u iznosu od 1.400.000 eura u korist ovog društva.

18 Dana 21. rujna 2006. stečajni upravitelji društva Grontimmo zatražili su od Dexia Banque Internationale à Luxembourg vraćanje navedenog iznosa bez odgode, ističući pritom da je ovo plaćanje izvršeno protivno prestanku dužnikovih prava na upravljanje imovinom pa se stoga ne može istaknuti protiv kolektivnog tijela vjerovnika zato što je navedeno plaćanje izvršeno nakon otvaranja stečajnog postupka. Dexia Banque Internationale à Luxembourg odbila je vratiti navedeni iznos pozivajući se na činjenicu da nije znala za stečajni postupak i da se može pozvati na članak 24. Uredbe br. 1346/2000.

19 Budući da su svi pokušaji mirnog povrata navedenog iznosa ostali bez učinka, stečajni upravitelji društva Grontimmo pokrenuli su tužbom od 2. kolovoza 2010. glavni postupak pred sudom koji je uputio zahtjev.

20 Sud koji je uputio zahtjev pita se može li se BIL pozivati na članak 24. Uredbe br. 1346/2000, uzimajući u obzir da stečajni upravitelji društva Grontimmo nisu u konkretnom slučaju objavili u Luxembourgu bitan sadržaj odluke o otvaranju stečajnog postupka nad ovim društvom, a i da se ne može legitimno zahtijevati od jedne bankarske institucije države članice da provjerava svaki dan je li nad njezinim klijentima iz drugih država članica otvoren stečajni postupak.

21 U ovim je okolnostima tribunal de commerce de Bruxelles odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeći zahtjev za prethodnu odluku:

„Kako treba tumačiti pojam „obveza u korist dužnika” iz članka 24. [Uredbe br. 1346/2000]? Treba li ovaj pojam tumačiti na način da uključuje plaćanje koje je izvršeno vjerovniku stečajnog dužnika na zahtjev tog dužnika, kada je subjekt koji je izvršio ovu obvezu plaćanja u ime i u korist stečajnog dužnika navedeno učinio ne znajući za otvaranje i postojanje stečaja nad dužnikom u drugoj državi članici?”

## O prethodnom pitanju

22 Sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 24. stavak 1. Uredbe br. 1346/2000 tumačiti na način da u njegov doseg ulazi plaćanje izvršeno po nalogu dužnika nad kojim je otvoren stečajni postupak njegovu vjerovniku.

23 Uvodno treba napomenuti da čak i ako Uredba br. 1346/2000 sadrži, među ostalim, i kolizijska pravila koja služe da bi se utvrdila međunarodna nadležnost kao i mjerodavno pravo (vidjeti, u ovom smislu, presudu od 5. srpnja 2012., ERSTE Bank Hungary, C-527/10, točka 38. i navedena sudska praksa), članak 24. ove uredbe ne ubraja se u ta kolizijska pravila, nego predstavlja materijalnu odredbu koja se

primjenjuje u svakoj državi članici neovisno o *lex concursusu*. Postavljeno pitanje ima za cilj samo saznati je li plaćanje poput ovoga, koje je u predmetnom slučaju Kostneru izvršila Dexia Banque Internationale à Luxembourg po nalogu Grontimma, obuhvaćeno stavkom 1. ove odredbe, prema kojem je subjekt koji u jednoj državi članici izvršava obvezu u korist dužnika nad kojim je otvoren stečajni postupak u drugoj državi članici, kada ju je trebao izvršiti stečajnom upravitelju u ovom postupku, oslobođen te obveze ako nije znao za otvaranje stečaja.

24 Za odgovor na ovo pitanje treba, kako ističu i svi zainteresirani koji su podnijeli očitovanja, istražiti obuhvaća li pojam ispunjenja obveze „u korist“ dužnika nad kojim je otvoren stečaj samo plaćanja ili druge činidbe stečajnom dužniku ili, također, plaćanja ili druge činidbe vjerovniku stečajnog dužnika.

25 Van Buggenhout i Van de Mierop, francuska vlada kao i Europska komisija smatraju da navedeni pojam ne uključuje plaćanje vjerovniku stečajnog dužnika. Nasuprot tome, BIL kao i belgijska, njemačka i portugalska vlada smatraju da je takva situacija obuhvaćena ovim pojmom.

26 Prema ustaljenoj sudskoj praksi za tumačenje odredbe prava Unije treba uzeti u obzir kako njezin tekst i cilj tako i kontekst u kojem se javlja te ciljeve propisa čiji je ona dio (vidjeti osobito presudu od 4. svibnja 2010., TNT Express Nederland, C-533/08, Zb., str. I-4107., točka 4. i navedena sudska praksa).

27 Među ostalim, potreba za jedinstvenim tumačenjem uredaba Unije isključuje da se u slučaju nedoumice tekst jedne odredbe promatra odvojeno i zahtijeva da se, nasuprot tome, tumači i primjenjuje imajući u vidu inačice na ostalim službenim jezicima (u ovom smislu vidjeti presudu od 10. rujna 2009., Eschig, C-199/08, Zb., str. I-8295., točka 54. i navedena sudska praksa).

28 Kad je riječ, s jedne strane, o tekstu članka 24. stavka 1. Uredbe br. 1346/2000, treba napomenuti da, prema uobičajenom značenju pojma „u korist“, ispunjavanje obveze u korist subjekta nad kojim je otvoren stečajni postupak ne pokriva *a priori* situaciju u kojoj se obveza izvršava po njegovu nalogu u korist jednog od njegovih vjerovnika. U svojoj uobičajenoj uporabi navedeni izraz znači samo da se obveza izvršila u korist navedenog subjekta u stečaju, kako to potvrđuju i verzije ove odredbe na španjolskom („a favor de”), engleskom („for the benefit of”), talijanskom („a favore del”), nizozemskom („voordelen van de”) i portugalskom („a favor de”).

29 Štoviše, uvodna izjava 30. Uredbe br. 1346/2000 propisuje, posebice u verzijama na njemačkom („Zum Schutz solcher Personen, die [...] eine Zahlung an den Schuldner leisten”), engleskom („In order to protect such persons who make a payment to the debtor”) i švedskom („För att skydda sådana personer som infriar en skuld hos gäldenären”), da je situacija koja je posebno uređena u članku 24. stavku 1. ove Uredbe ona u kojoj se „plaćanje” vrši stečajnom dužniku.

30 Navedeni članak 24. stavak 1. propisuje da je obveza izvršena u korist stečajnog dužnika to trebala biti u korist stečajnoga upravitelja. Iz ovoga određenja nedvojbeno proizlazi da se ovaj članak odnosi na potraživanja dužnika koja su postala potraživanja kolektivnog tijela vjerovnika poslije otvaranja stečajnoga postupka.

31 Ovo dovodi do zaključka da su, prema tekstu odredbe čije se tumačenje traži, osobe koje ova odredba štiti dužnici stečajnog dužnika koji bilo izravno ili posredno izvršavaju u dobroj vjeri obvezu u korist navedenog dužnika.

32 S tim u vezi, okolnost da je u glavnom postupku riječ o banci koja je izvršila predmetno plaćanje po nalogu i za račun stečajnog dužnika nije važna. Čak i ako je banka ispunila obvezu ugovorenu u odnosu na ovog stečajnog dužnika, ona nije ispunila ovu obvezu „u korist” stečajnog dužnika u smislu članka 24. Uredbe br. 1346/2000, jer navedeni dužnik nije bio primatelj navedenog plaćanja.

33 Što se tiče, s druge strane, cilja članka 24. stavka 1. Uredbe br. 1346/2000 i zakonodavstva kojeg je dio, iz uvodne izjave 30. ove uredbe proizlazi da taj članak dopušta da se određene situacije koje su u suprotnosti s novim okolnostima nastalim povodom otvaranja stečajnoga postupka nađu izvan kontrole stečajnog upravitelja.

34 Navedeni članak 24. stavak 1. konkretno dopušta da se odluka koja se odnosi na otvaranje stečajnoga postupka ne prizna odmah, u onom dijelu u kojem bi dopuštala da se masa koja pripada kolektivnom tijelu vjerovnika umanji za dugove stečajnog dužnika, a koje su mu u dobroj vjeri namirili njegovi dužnici.

35 Međutim, važno je da se ova odredba ne tumači u smislu da dopušta da se masa istodobno umanji za dugove koje stečajni dužnik ima prema svojim vjerovnicima. Štoviše, ako bi se slijedilo takvo tumačenje, stečajni dužnik bi mogao, putem trećih subjekata koji ne znaju za otvaranje stečaja, prenijeti imovinu na tog vjerovnika ugrožavajući tako jedan od glavnih ciljeva Uredbe br. 1346/2000, naveden u uvodnoj izjavi 4. Uredbe, a koji se sastoji u tome da se izbjegne poticanje stranaka na prenošenje imovine iz jedne države članice u drugu u potrazi za povoljnijim pravnim položajem.

36 Iz sveukupnih razmatranja vezanih uz tekst i cilj članka 24. stavka 1., Uredbe br. 1346/2000, konteksta ove odredbe i ciljeva koje slijedi zakonodavstvo kojega je ona dio, proizlazi da situacija poput one u glavnom postupku, u kojoj je stečajni dužnik posredno izvršio obvezu jednom od svojih vjerovnika ne ulazi u doseg primjene navedene odredbe.

37 Međutim, okolnost da članak 24. stavak 1. Uredbe br. 1346/2000 nije primjenjiv na situaciju poput ove u glavnom postupku ne podrazumijeva sama po sebi obvezu spomenute banke da vrati spornu svotu kolektivnom tijelu vjerovnika. Pitanje eventualne odgovornosti ove banke uređeno je pravilima mjerodavnog nacionalnog prava.

38 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje treba odgovoriti tako da članak 24. stavak 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1346/2000 od 29. svibnja 2000. o stečajnom postupku valja tumačiti na način da u njegov doseg ne ulazi plaćanje koje je po nalogu dužnika nad kojim je otvoren stečajni postupak izvršeno njegovu vjerovniku.

## Troškovi

39 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (treće vijeće) odlučuje:

**Članak 24. stavak 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1346/2000 od 29. svibnja 2000. o stečajnom postupku valja tumačiti na način da u njegov doseg ne ulazi plaćanje koje je po nalogu dužnika nad kojim je otvoren stečajni postupak izvršeno njegovu vjerovniku.**

potpisi